

Упали свјетло!

Стоп изборној крађи и преварама!

Платформа за слободне демократске изборе

јуни 2023.

Садржај

Шта је сврха Платформе за слободне демократске изборе?	3
Шта не садржи Платформа за слободне демократске изборе	3
Да ли имају смисла слободни избори и демократија?	4
Балканска квази-демократија	5
Шта су демократија и избори	6
Балканска перцепција избора и управе	8
Разлог за дјеловање	9
Механизми изборне крађе и превара	11
1. Предизборне преваре (припрема за крађу)	12
2. Крађе и преваре током гласања	14
3. Пост-изборне крађе и преваре (након затварања бирачког мјеста)	16
Промјена изборног процеса	17
Приједлози измјена изборног процеса	18

Шта је сврха Платформе за слободне демократске изборе?

Платформа за слободне демократске изборе има само један циљ: Да се испоштује воља гласача на изборима, тј. да се сваки глас поштено убаци у гласачку кутију и да се све и један глас поштено изброји и сабере.

Листа за правду и ред држи до става да су крађа на изборима и изборне преваре апсолутно неприхватљиви — и стога тражи техничке измјене Изборног закона БиХ који ће спријечити изборну крађу и преваре.

Листа за правду и ред позива све људе који желе да се престане са изборним преварама и злоупотребама, без обзира на то да ли идеолошки припадају левици или десници, без обзира на то којем народу припадају, без обзира на то да ли подржавају већу централизацију БиХ или већу аутономију ентитета — да се заједно изборимо против узурпације власти која настаје кроз изборну крађу и преваре.

Уједињени ставом: Сваки глас поштено да се убаци у гласачку кутију, и да се поштено изброји и сабере.

Шта не садржи Платформа за слободне демократске изборе

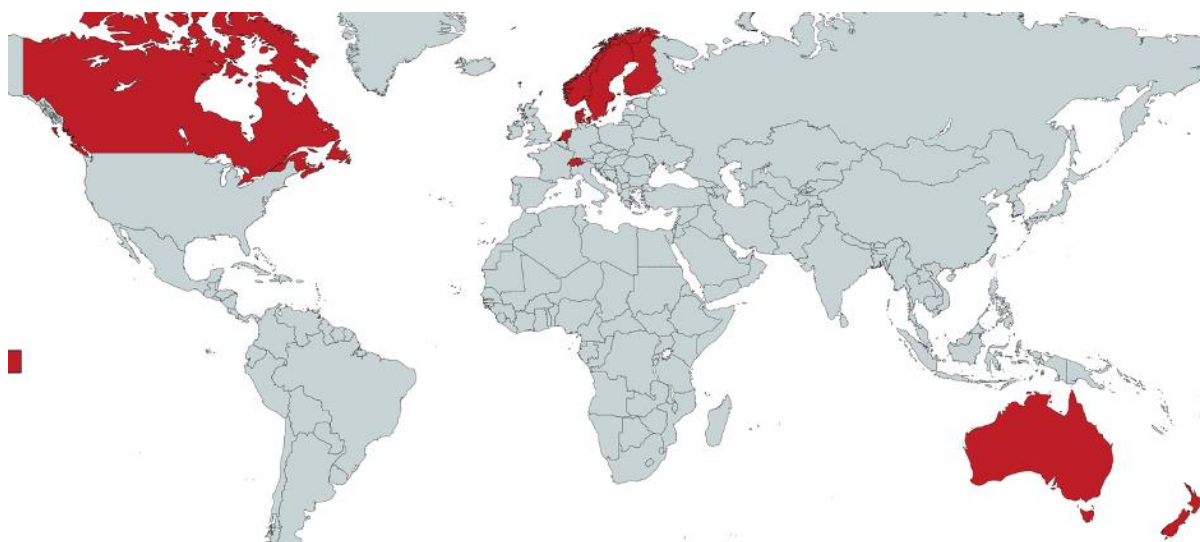
Платформа за слободне демократске изборе не бави се ниједним другим дневнополитичким или дугорочним проблемом осим изборне крађе и преваре, тј. тежи ка успостављању рјешења који ће омогућити слободне и поштене изборе.

Да ли имају смисла слободни избори и демократија?

Праве демократске земље су се показале као најпожељније за живот. Државе које се најчешће појављују у самом врху индекса који оцјењују квалитет живота становника, животни стандард и пожељност за живот — скоро су па увијек исте. Такође, те исте земље бивају оцијењене, из године у годину, као најмање корумпиране. Редослијед земаља у самом врху често се прераспоредује, у зависности од године и методологије индекса — али на списку најбољих десет доминирају готово увијек исте земље¹.

Најбоље рангиране земље за живот и земље са најмање корупције — нису државе са највише становника или са највише тенкова и ракета. То су земље са највише одлика демократичности, гдје се политичари и власт редовно смјењују. То су државе гдје се политичари боје воље грађана — а не гдје се грађани боје полицијских палица и политички мотивисаних отказа са радног мјеста.

Земље са најбољим квалитетом живота су високо функционалне демократије, а не квази-демократије — као што је то случај широм Балкана, гдје се краде на изборима и злоупотребљава изборни процес. То су земље у које се људи досељавају, за разлику од наше из које људи масовно одлазе.

Државе са најбољим квалитетом живота, и најмање корупције — су државе јаке демократије.

¹ Државе које се најчешће појављују у првих десет најбољих за живот, по различитим индексима мјерења, су (по азбучном реду): Аустралија, Данска, Канада, Нови Зеланд, Норвешка, Финска, Холандија, Шведска, и Швајцарска.

Балканска квази-демократија

Балкански уски интереси су створили погрешну слику о томе шта су то демократска земља и друштво.

Мека диктатура, узурпиране институције, злоупотреба власти, каналисање јавних ресурса у џепове политичких моћника и њихових пријатеља, нарушавање слободе говора, контрола медија и потирање јавне расправе, крађа на изборима и изборне преваре — на Балкану се (нажалост успјешно) представљају као интегрални дио демократије.

Злонамјерно и погрешно представљање (квази)демократског система зарад узурпације власти и ресурса од стране интересних група (ткз. политичких партија) — нажалост је прихваћена међу грађанима на Балкану као нешто нормално, као стандардни вид понашања у демократском систему. То свакако има своју цијену: апатија становништва, лош животни стандард, лоше економске околности и масовно исељавање становника у стварне демократске земље.

Уски интереси успјешно су наметнули потпуно лажну слику о томе шта су демократија и избори.

Учестали вид понашања на Балкану јесте да се ненормалне ствари нормализују. На примјер, висок ниво корупције, приватизоване институције или институције које уопште не функционишу, држава која ствара проблеме умјесто да их рјешава, изборна крађа и преваре — прихваћени су као нормално и утврђено стање које не треба мијењати. У успијешном дијелу свијета — у стварности и у пракси — демократски систем управе и избори сасвим су другачији од онога што се упорно (и нажалост успјешно) представља грађанима ове земље.

Шта су демократија и избори

Демократија је систем управе у коме, колективно гледано, **грађани су послодавац** — а **политички субјект је ништа друго него радник на уговор** (и то на одређено!). Треба имати на уму да грађани додјељују уговор раднику уз одређена правила, која су писана (устав и закони) и неписана (морал и етика). Имајући на уму услове "уговора", радник добија привилегију да четири године одлучује који је најбољи начин да се распореде колективни ресурси, и како би требало обликовати друштво да би било боље за живот и рад.

Избори имају само једну сврху: Избори служе грађанима да колективно одлуче ком ће раднику, тј. политичком субјекту, бити додијељен четворогодишњи уговор о раду.

Одлука грађана тј. послодавца, ком раднику односно политичком субјекту, је најбоље повјерити четворогодишњи уговор о раду, заснива се на сљедећем:

1. **Да ли је радник испоштовао правила уговора из претходне четири године:** Како се радник односио према писаним и неписаним правилима уговора (устав, закон, етичко и морално понашање)?
2. **Да ли је радник извршио послове и спровео планове — које је навео да ће да уради — у претходном уговореном периоду:** То јест, да ли је испунио обећања и преузете обавезе?
3. **Да ли је радник ваљано искористио дату му привилегију обликовања друштва, да учини земљу бољом за живот и рад, или не:** Да ли је грађанима повећан квалитет живота, да ли се осјећају безбједније, да ли су се побољшале економске прилике и услови, итд.?
4. **Да ли се радник домаћински односио према њему повјереним колективним ресурсима послодавца, тј. да ли је користио ресурсе у колективном интересу грађана:** Да ли се расипао новцем, да ли су намијештани тендери, да ли је за послове плаћено више од тржишне цијене, да ли су плаћене услуге и добра били вриједни потрошеног новца, да ли су ресурси трошени на најбитније и најкорисније ствари?

На политичке субјекте (странке) требало би гледати као на привременог радника, на уговор од четири године.

5. **Да ли тренутни радник треба да добије отказ због својих (не)дјела:** Да ли се лоше понио (законски или етички), да ли је био лош у организовању, да ли је било злоупотребе ресурса или привилегија, да ли је уназдио друштво?
6. **Да ли је, уопштено гледано, вријеме за промјену радника, тј. за кадровску и методолошку промјену приступа раду:** Да ли је претходни радник исувише дуго вршилац рада па се "устајао"?
7. **Који потенцијални радник представља бољи план за распоређивање ресурса и обликовање друштва за наредне четири године:** Ко од понуђених радника представља најбољи план за употребу ресурса и организовање друштва у сљедеће четири године? Ко има одговарајуће људство за испуњавање понуђених планова? Ко ће својом дјелатношћу учинити да буде земља боља за живот, привређивање и рад?
8. **Да ли нова радна понуда изгледа боље и да ли се ново људство чини способнијим од претходног:** Да ли се нова понуда чини бољом или гором од текуће/одлазеће?

Гласачи су послодавац који одлучује да ли треба довести другог радника или задржати постојећег на још 4 године.

Балканска перцепција избора и управе

У нашем случају, као што је то и случај многих земаља у окружењу — балкански (пост-комунистички) политички субјекти успијешно су наметнули свој изврнути поглед на изборе, демократију и управу:

- Политички субјекти на Балкану себе не сматрају као радника на уговор на одређено — и грађане не сматрају као свог послодавца. Потпуно супротно, такви политички субјекти држе да су они апсолутни владари, а грађани њихови поданици.
- Пост-комунистички политички субјекти, у духу претходне идеологије, не сматрају да је њихова политичка опција ту само привремено, већ држе да би требало да владају у недоглед. При чему сама помисао на губљење власти, за њих представља катастрофу и крај свијета.
- Политички субјекти сматрају да колективни ресурси служе за приватно богаћење политичких и њима блиских моћника — и да то стандардно сви и свуда раде.
- Политички субјекти сматрају да се привилегија обликовања друштва једноставно своди на краткорочни и уски интерес неколицине моћника и њима блиских лица. То подразумијева повлачење потеза који су њима на корист, а на штету друштва и земље — што се сматра нормалном и опште прихваћеном појавом.
- Избори, за њих, не служе грађанима као механизам одабира, већ као позоришна представа иза које се "легитимно" одигравају злоупотреба, превара, крађа и узурпација — као механизам опстанка на власти — што им омогућава приступ јавним ресурсима који се користе за лични и уски интерес.
- За политичке субјекте, срж избора се своди на то ко је боље организован за крађу, превару, отимање и злоупотребу изборних процеса — то јест злогласно "сналажење" — а не ко ће боље знати употријебити колективне ресурсе за ширу добробит грађана и друштва.

Крађа на изборима отвара пут ка епидемијским размјерама корупције, лоше управе и злоупотребе јавних ресурса — што је главни узрок масовног исељавања.

Разлог за дјеловање

Наметнути (балкански, пост-комунистички) искривљени став о томе шта су избори и демократија, носи са собом дугорочно озбиљне посљедице — као што су релативно лоши услови за живот, рад и пословање — што води ка масовном исељавању становништва. Посљедично слаба економија и ненамјенско трошење ионако слабих јавних финансија — произвела је земљу са лошом јавном инфраструктуром, неадекватно финансираним здравством и малим пензионим фондом.

Лоша ситуација у земљи — почиње од изборне крађе и изборних превара.

Први и основни услов за демократску, уређену и успјешну земљу јесте слободан и поштен изборни процес. Ако нема слободног и поштеног изборног процеса — који је отпоран на покушаје преваре, крађе, злоупотребе и малверзације — таквом земљом не управља демократска власт, већ квази-демократска и узурпаторска управа која је на власт дошла користећи се преваром и силом.

Власт која се самопоставља кроз силу, крађу и превару — сасвим логично и природно — наставиће да се бави истим методама током владавине, тј. крађом, преваром, узурпацијом и силом.

Немили догађаји током локалних избора 2020. године а затим и општих избора 2022. године, избацили су на површину доказе за оно што је већ било опште познато:

1. избори широм Босне и Херцеговине предмет су организоване крађе, манипулација и превара (које су незаконите, али због приватизованих институција немају негативне посљедице по актере);
2. за побједнике избора не проглашавају се они за које су грађани највише гласали, већ они који су најбоље развили системе изборне крађе и преваре;
3. грађанима је одузета могућност да постављају и смјењују власт мирним путем, тј. кроз изборни процес;

4. знајући да се власт овдје осваја крађом и силом — а не добрим програмом и управом — "побједници" избора не осврћу се на интересе грађана, већ настављају да користе јавне ресурсе (и међународни зајам) за лично богаћење. Сматрају да докле год су у стању да крађом, преваром и силом присвајају изборе, слободни су да раде шта год желе — што подразумијева и потпуну политичку контролу и узурпацију судства, тужилаштва и полиције;
5. докле год не дође до техничких измјена Изборног закона, који ће омогућити слободне и демократске изборе, биће настављено са изборним крађама и преварама, а самим тим и узурпацијом власти и лошом управом због које се више људи иселило из БиХ након рата него током рата – и због чега се становници и даље масовно исељавају;
6. из посљедица изборне крађе и превара проистиче већина проблема у земљи, као што су корупција, неистражени криминал, присвајање и злоупотреба јавних ресурса, неспособна и приватизована управа;
7. докле год гласачима не буде било дозвољено да смјењују и постављају власт, демократски и по својој слободној вољи, без пријетњи и уцјена, и докле год се сваки глас не буде избројао и сабрао онако како су грађани гласали — овдје неће бити боље.

Посљедично, за разлику од земљама са најбољим квалитетом живота, у БиХ и на Балкану генерално:

- за политичке субјекте — у пракси — нема механизма полагања одговорности за свој (не)рад;
- грађани се боје политичара пред изборе и током избора, умјесто да је обратно;
- судије и тужиоци дијеле се на оне који не раде свој посао јер се боје политичара, и на оне који злоупотребљавају своја овлашћења јер судјелују у незаконитим и неетичким радњама;
- нема транспарентности политичких одлука и управе иако се веома мали дио информација на националном нивоу може сматрати "националним интересом" или "повјерљивим" — док локална управа уопште нема валидног разлога да класификује своје информације као "повјерљиво".

Искривљени став о томе шта су избори и демократија, доноси са собом тешке посљедице.

Механизми изборне крађе и превара

Локални избори 2020. и општи избори 2022. године — избацили су на свјетлост дана широку лепезу организоване изборне крађе и превара у БиХ. Организована изборна крађа и преваре могу се подијелити у три (хронолошке) групе²:

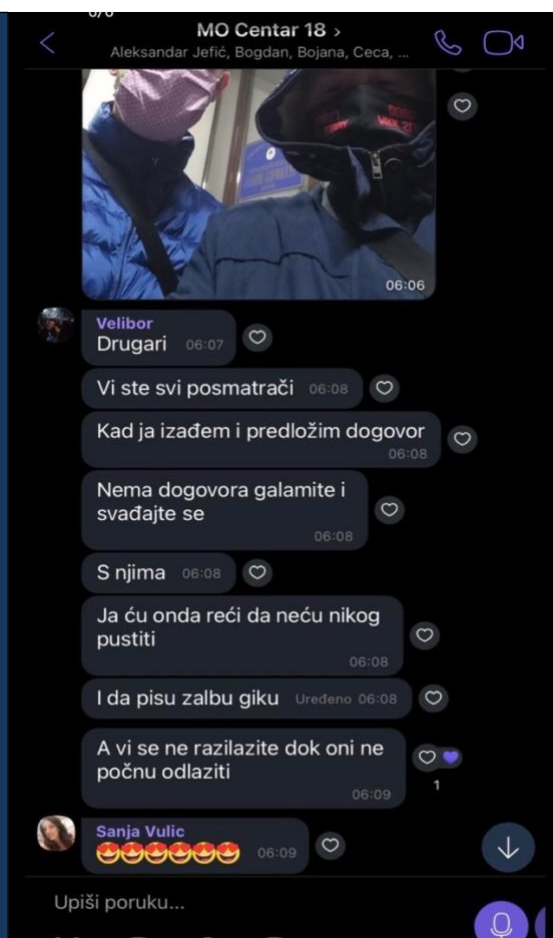
1. предизборне преваре, тј. припреме за крађу
2. крађе и преваре током гласања
3. пост-изборне преваре и крађе (након затварања биралишта).

Случај "Добој 1" 2020. г. (локални избори)

Изборне преваре и изборна крађа током локалних избора 2020. године у Добоју, прошле су некажњено због незаинтересованости правосуђа — иако је против актера Централна изборна комисија БиХ поднијела кривичну пријаву Окружном јавном тужилаштву у Добоју.

Јавно доступни документ*, попут слике десно, директно указује на организовану изборну превару — као и координацију узурпираног бирачког одбора и посматрачког тијела — и указује на подршку такве радње од стране високог страначког функционера и посланице у Представничком дому Парламентарне скупштине БиХ, гђице Сање Вулић.

*И Додиков партнер тражи понављање избора у Добоју (Интернет портал РТВБН). Чланак објављен 16. новембра 2020. у 12.42 часова. Чланак приступљен 18. Маја 2022. Године у 16.30 ч.
<https://www.rtvbn.com/cirilica/3995735/i-dodikov-partner-trazi-ponovljanje-izbora-u-doboju>.

² Наведени механизми изборне крађе само су примјери. Обим крађе и преваре шири је од наведеног.

1. Предизборне преваре (припрема за крађу)

1.1. Узурпирање бирачких одбора кроз фабриковање фиктивних странака

Фабриковање лажних политичких субјеката се не користи само за узурпацију бирачких одбора већ и за стварање доминације над посматрачким тијелом, као и за координисан наступ са узурпираним бирачким одбором.

Политички субјекти спроводе нелегалну стратегију стварања на десетине фиктивних странака и лажних предсједничких кандидата — да би кроз њих, тј. додатна посматрачка мјеста, бројчано доминирали посматрачким тијелом и гушили жалбе искрених посматрача на изборне неправилности.

У посљедње четири године, кроз нелегалну стратегију фабриковања фиктивних политичких субјеката, једна странка је нелегално преузела у одређеним градовима апсолутну контролу над бирачким одборима тако што је узурпирала 80–100% мјестā у бирачким одборима (тј. 4 од 5, 5 од 5, и у мањим мјестима 3 од 3).

Узурпацијом бирачких одбора, један политички субјекат преузима апсолутну контролу над бирачким процесом током гласања, а онда и након затварања бирачких мјестā за вријеме бројања гласова и обраде бирачког материјала.

Овакве дјелатности: Стварање фиктивних политичких субјеката и заузимање више од једног мјеста у бирачким одборима од стране једне странке — спомињу се у Изборном закону БиХ и нелегалне су. Ипак, надлежне институције (ЦИК и Тужилаштво) — чак и када су им достављени материјални докази — нису заинтересовани за ово кривично дјело.

Због отварања могућности злоупотребе, изборне крађе и преваре — широко је распрострањена и трговина мјестā у бирачким одборима. На овај проблем трговине, надлежне институције или нису реаговале или су изрицале казне које су вишеструко мање од противправно стечене материјалне користи.

1.2. Узурпирање посматрачког тијела кроз фабриковање фиктивних странака и координисан рад са узурпираним бирачким одбором

Путем већ поменутог система стварања фиктивних странака, један политички субјект вјештачки твори огромну већину посматрачких мјестā (по закону, само један посматрач је дозвољен једном политичком субјекту на једном бирачком мјесту) и вјештачки повећава број присутних посматрача. Затим, узурпирани бирачки одбор координише рад са узурпираним посматрачким тијелом (који чини апсолутну већину) на сљедећи начин:

- када независни посматрач покрене питање нерегуларног рада узурпираног бирачког одбора, или уложи жалбу на њихов рад — тада посматрачи фиктивних странака (који су већина): нападају независног

посматрача (и вербално и физички); улажу жалбе на независног посматрача "због ометања"; и ометају (вербално и физички) даље посматрање независног посматрача;

- узурпирани предсједници бирачких одбора — када увиде да неки независни посматрач стоји на путу изборној крађи и превари, тј. покушава да спријечи крађу и превару — тада предсједник бирачког одбора, **уз лажно свједочење** узурпираног бирачког одбора и узурпираног посматрачког тијела, проглашава независног посматрача агресивним, говори да омета гласање и уз помоћ полиције га избацује; ту такође треба имати на уму да се полиција одазива само на позив предсједника бирачког одбора;
- све инструкције узурпираног бирачког одбора — које служе да генерално онемогуће посматрање гласачког процеса (нпр. постављање посматрача у супротни дио просторије тако да ништа не могу да виде) и тиме омогућавају изборну крађу и преваре — узурпирано посматрачко тијело (које чини већину) одмах прихвата и инсистира да то ураде и независни посматрачи. Када то независни посматрачи одбију — јер су дошли да посматрају процес а не да сједе у супротном дијелу просторије одакле ништа не виде — узурпирано посматрачко тијело насрће физички и вербално на независне посматраче јер "ометају гласање/бројање".

Чланови узурпираног бирачког одбора, и узурпирано посматрачко тијело — заједнички учествују у спровођењу изборне преваре и крађе. Бирачки одбор директно, а узурпирани посматрачи тако што ометају независне посматраче и омогућавају узурпираном бирачком одбору њихов нелегалан рад. А када ни то није довољно, постоје примјери позивања "батинаша" да дођу на гласачко мјесто да "уразуме" независне посматраче (видјети испод "Случај Добој 2").

1.3. Пријетње вршиоца власти запосленима у јавном сектору: Уцјењивање запослених у јавном сектору широко је распрострањено. Гласање за опозиционе кандидате, изражавање подршке ставовима опозиције и вршење дужности искреног посматрача на гласачким мјестима, доносе пријетње губитка радног мјеста за ту особу и за њихове ближње.

Упосленици — када се то од њих тражи — предају своје личне карте да би уцјењивачи гласали у њихово име; скупљају гласове; учествују у изборној крађи и преварама као посматрачи или чланови бирачког одбора; ако су били опозициони чланови бирачких одбора или њихови посматрачи, под пријетњом владајуће странке, напуштају бирачка мјеста или игноришу своје дужности због страха од одмазде; доказују на већ утврђене начине да су гласали како је наређено (нпр. показивање означеног бирачког листића узурпираном бирачком одбору, или гдје је то могуће сликање означеног бирачког листића, "бугарски воз", итд.).

- 1.4. **Власници фирми који су у спрези са носиоцима власти пријете запосленима губитком посла у њиховим фирмама:** Механизам преваре је сличан наведеном изнад у тачки 1.3 која се односи на јавни сектор.

Подмићивање (поготово старијих особа) и пријетње (поготово запосленим у јавном сектору) — противзаконите радње — уходане су методе изборних превара.

- 1.5. **Проглашавање људи неспособним да сами гласају да би носиоци власти гласали умјесто њих:** Чланови владајућих странака — кроз подмићивање (углавном за 50 или 100 КМ) или обећање против-услуга — заводе углавном старије особе, као слијепе или физички немоћне да сами гласају, а потом гласају у њихово име.
- 1.6. **Коришћење јавних ресурса за отворено подмићивање гласача:** Нелегална активност подмићивања гласача — новцем из јавног буџета — широко је распрострањена. Гласови се купују углавном за 50—100 КМ или давањем пакета са намирницама. Новац из јавног буџета, који се користи за подмићивање, углавном се обезбјеђује задуживањем.
- 1.7. **Подмићивање путем запошљавања у јавном сектору:** Вршиоци власти нуде и дају запосјење лицима која су у стању да им "донесу" гласове. Због ове стратегије (као и куповине гласова), многе јавне установе и предузећа имају вишак запослених и посљедично послују са великим губицима.

2. Крађе и преваре током гласања

- 2.1. **Коришћење туђих личних карти за гласање:** Туђе личне карте користе се за гласање јер им то омогућава узурпирани бирачки одбор који пропушта гласаче са туђим личним картама и немогућност независних посматрача да провјере да ли људи доносе своје или туђе личне карте на гласање.
- 2.2. **Коришћење туђег права за гласање:** Гласање у име људи који нису изашли на гласање јер нису хтјели или нису могли да гласају. Постоје многи јавни примјери гдје је гласано у име људи који живе у иностранству или су умрли. У том случају, лица која учествују у превари доносе своје личне карте са залијепљеним туђим именима или пак узурпирани чланови бирачког одбора већ знају у име којих лица би требало да се преварантски гласа.

- 2.3. Гласање у име поткупљених гласача:** Лица која су пристала да се воде као слијепа или неспособна за гласање пролазе кроз званични процес проглашавања слијепим или неспособним за гласање (уз саучесништво лица која имају право да прогласе људе таквима). Обично, након гласања, та иста лица пролазе кроз процес поништавања њиховог сљепа или неспособности.
- 2.4. Провјеравање како су лица гласала:** Узурпирани чланови бирачког тијела провјеравају како су гласала уцијењена лица, тако што им гласачи показују свој глас. На примјер, умјесто пресавијања гласачког листића прије убацивања у кутију, гласачки листић се убацује отворен и окренут према узурпираном члану бирачког одбора тако да се јасно види означен глас.
- 2.5. Масовно убацивање претходно означених листића у гласачку кутију:** У одсуству неузурпираних чланова бирачког одбора и независних посматрача, узурпирани чланови бирачког одбора убацују у гласачку кутију на десетине већ означених бирачких листића.
- 2.6. Изборне преваре и крађа при узурпираним мобилним тимовима за гласање у старачким домовима и другим мјестима са слабијим лицима:** Старачки домови и друга мјеста са немоћним лицима се користе за несметану крађу гласова и изборну превару. Старија и немоћна лица се или кроз превару или подмићивањем наводе да гласају за политичке субјекте које заступају запослени у мобилном тиму за гласање.

Случај "Добој 2" 2022. г. (општи избори)

Општи избори 2022. године у Добоју: Случај се догодио током бројања гласова — што значи након затварања бирачког мјеста и затварања зграде у којој се гласало, када могу бити присутни само чланови бирачког одбора и акредитовани посматрачи.

На позив (још увијек) непознатог лица са бирачког мјеста, група насилника пуштена је да уђе у зграду и дође до бирачког мјеста — да би "довела у ред" независног посматрача који је "ометао" покушаје пост-изборне крађе и преваре.

Та група насилника је снимљена у покушају физичке интимидације независног посматрача док је трајало бројање гласова. Снимак покушаја насилника да независног посматрача "доведу у ред" је објављен путем једне од најгледанијих телевизија и доступан је путем интернета.

Државне институције су се показале незаинтересоване да пронађу и казне починиоце ове нелегалне радње.

Снимак је доступан преко сајта РТВБН-а и "YouTube"-а преко сљедећих линкова:

<https://www.rtvbn.com/cirilica/4032932/batinasi-u-doboju-u-izornoj-noci-tokom-brojanja-glasova-video>
<https://www.youtube.com/watch?v=diH9guTfzdo>

3. Пост-изборне крађе и преваре (након затварања бирачког мјеста)³

- 3.1. **Крађа гласова:** Пребацивање гласова једног политичког субјекта другом политичком субјекту (тј. "погрешно читање" гласова и физичко пребацивање гласачких листића у погрешне свежње за бројање).
- 3.2. **Поништавање гласова противничког политичког субјекта:** Додатно означавање гласачких листића од стране узурпираних чланова бирачког одбора које доводи до поништавања гласачких листића.
- 3.3. **Убацивање већ припремљених/означених гласачких листића након затварања бирачког мјеста (на бирачком мјесту или у ГИК-у).**
- 3.4. **Отварање врећа са гласачким листићима и замјена листића од стране узурпираног бирачког одбора и ГИК-а.**
- 3.5. **Градске изборне комисије које симултано раде у више просторија током свођења гласања — а дозвољавају само једног посматрача (један посматрач не може да испрати више просторија у исто вријеме).**

Број кандидата	8
Неважећи листићи по другим критеријумима	13
Број гласова	356
ДЕМОКРАТА - СНСД - МИЛОРАД	496
ПРОГРЕСА	60
	11

Број гласова	%
ТА - СНСД - МИЛОРАД	66,96
СА	31,25
"ЗА ПРОМЈЕНЕ"	0,45

Контролно пребројавање гласова 2022. године

Изборне неправилности током општих избора 2022. године довеле су до поновног бројања гласова од стране ЦИК-а.

Слика лијево је фотографија посматрача са контролног бројања у Сарајеву*, гдје је установљено да је Милораду Додику додато 150, а Јелени Тривић одузето 100 гласова на само једном бирачком мјесту. У овом случају, изборна крађа и превара направиле су разлику од око 250 гласова — само на једном мјесту, гдје су оба кандидата, заједно, имали око 500 гласова.

Иако је контролно пребројавање гласова утврдило крупне облике крађе гласова и коришћење фалсификованих листића**: Након извршеног тешког политичког утицаја, ЦИК је одбио да објави извјештај са контролног бројања — што је случај без преседана.

Одбијајући да објави извјештај са контролног бројања, због политичког притиска, ЦИК је потврдио претходни резултат који се заснива на изборној крађи и превари — и тиме наградио активности изборне крађе и преваре.

Треба имати на уму, да изборне крађе и преваре које су забиљежене на контролном бројању, само су "заостали пропусти" након што су градске изборне комисије већ обавиле своје радње у сврху изборне преваре и крађе, у које спада: Заташкавање /поправљање изборне преваре и крађе који су се већ одиграли на бирачким мјестима, затим додатне изборне преваре и крађе у самом ГИК-у.

*<https://www.rtvbn.com/cirilica/4033471/prvi-podaci-kontrolnog-brojanja-za-doboj-puni-dokaza-o-brutalnoj-kradji-glasova-jeleni-trivic>. [објављено 16.10.2022 21:03; приступљено 23.05.2023 у 12.45]

**<https://n1info.ba/vijesti/sipa-izvrsila-uvijek-u-glavnom-centru-za-brojanje-glasova-u-zetri/> [објављено 26.10.2022 у 10:13; приступљено 23.05.2023. у 12.48 часова]

³ Наведене пост-изборне крађе и преваре омогућене су кроз узурпацију бирачких одбора, узурпацију посматрачког тијела и Градске изборне комисије (ГИК-а).

3.6. **Вербалне пријетње, притисци и физички напади** на искрене посматраче који покушавају да спријече горе наведену изборну крађу и преваре.

3.7. **Некажњавање изборне крађе и превара** од стране задужених органа (ЦИК-а и Тужилаштва) што омогућава и бодри даљу и још безобзирнију изборну крађу и преваре.

Постоје јавни примјери — попут изборних неправилности на локалним изборима у Добоју 2020. године — који се игноришу или од стране ЦИК-а или Тужилаштва. У овом случају, постоје чак и подигнуте оптужнице које се већ годинама не процесуирају, док лица на оптужницама и даље директно учествују у изборном процесу и утичу на њега.

Промјена изборног процеса

Вријеме и догађаји — поготово избори 2020. и 2022. године и вишегодишње одлагање Тужилаштва да се позабави тим случајевима — показали су да Тужилаштво и Централна изборна комисија (ЦИК) немају или капацитет или намјеру да се озбиљно позабаве широко распрострањеним проблемом изборне крађе и изборних превара у оквирима у којима су им тренутно доступни.

Вишегодишњи развој догађаја показује да ЦИК и Тужилаштво једноставно или не желе или немају могућности да искористе своја већ постојећа овлашћења и законе (изборне и кривичне) — који им већ омогућавају да се озбиљно сукобе са изборном крађом и преварама.

Чињенице јасно наводе да рјешења за изборну крађу и преваре не могу да се ослањају на активности ЦИК-а и Тужилаштва — јер су показали да су под контролом организација које учествују у изборној крађи и преварама. Стога, неопходно је увести промјене које ће у коријену одузети могућност крађе и злоупотребе у самом изборном процесу — умјесто ослањања на то да ће органи кажњавати посљедично, јер се то показало као потпуно неуспјешно и импотентно.

Одбијени предлози Централне изборне комисије

Да би се умањиле изборне крађе и преваре, ЦИК је предлагао промјене 2021. године, које су између осталог, сачињавале*:

- камере на бирачким мјестима
- оптичке скенере за бројање
- уређаје за отиске прстију.

Приједлог ЦИК-а да се умањи могућност изборне крађе и превара обориле су политичке странке на власти.

*<https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/video-kad-mrtvaci-glasaju-cik-se-sprema-da-sprijeci-izborne-krade-za-ostalo-je-kasno-715482> [објављено 13.12.2021 у 06:55; приступљено 23.05.2023 у 12.42 ч.].

Приједлози измјена изборног процеса

Да би се омогућили слободни демократски избори, без изборне крађе и превара, неопходне су сљедеће измјене:

1. Увођење скенера отиска прстију, и екрана који ће омогућити посматрачима да виде да ли се поклапа име гласача са личне карте и отисак прстију — и означавање тог имена на бирачком списку.
 - Онемогућава лажно представљање и гласање у туђе име.
2. Увођење камера и микрофона на бирачким мјестима, који покривају понашање и рад чланова гласачког одбора и посматрача на гласачким мјестима; пренос уживо доступан преко интернета; и снимак доступан преко интернета.
 - Документује а самим тим и обесхрабрује непрописно понашање узурпираних чланова одбора и посматрачког тијела које води ка изборној крађи и преварама.
3. Скенирање попуњених гласачких листића од стране гласача и њихово електронско слање у ЦИК, који потом (уз временску задршку од 60 минута, због тајности гласања) омогућава приступ скенираном материјалу (за сваку изборну јединицу и изборно мјесто) медијским агенцијама и политичким субјектима. Резултати скенираних и папирних гласова морају да се поклопе.
 - Онемогућава крађу гласова.
- 4) **Спровођење избора у валовима: тј. спроводити изборе у једној по једној изборној јединици да би се ресурси и пажња могли усредсредити на регуларност избора.**
- 5) По приједлогу ЦИК-а, смањити број преференција да би се смањио гласачки листић и тиме омогућило лакше скенирање листића, затим већа контрола и брзина бројања. Број кандидата неке странке у одређеној изборној јединици да не прелази број народних посланика која та изборна јединица има у скупштини.
- 6) Обезбиједити унос резултата гласања у електронски систем ЦИК-а (по стандарду "Јединственог инспекцијског информационог система") са бирачког мјеста, одмах по утврђивању резултата гласања за сваки ниво који се бира на изборима.
- 7) **Осигурати транспарентност приликом жријебања за подјелу чланова у бирачким одборима (редни број и локација) — при чему ће такође бити коришћене камере и микрофони (видјети ставку 2 изнад).**
- 8) Увести обавезу поништења избора за она бирачка мјеста гдје се утврди вишак гласачких листића.
- 9) Омогућити приговор на изборни процес свим грађанима (нпр. гласачима који су примјетили неправилности током гласања) у свакој фази изборног процеса.
- 10) Унаприједити објављивање информација о приговорима и жалбама са бирачких мјеста — на интернет страници ЦИК-а БиХ — тако што ће се креирати база података која ће садржати приговоре и жалбе у изворном облику, уз пратеће

одлуке о поступању по истима. Базу података, односно објављивање информација о приговорима и жалбама проширити и на приговоре упућене (градским/општинским) изборним комисијама основних изборних јединица.

- 11) Спријечити злоупотребу јавних ресурса у предизборне сврхе забраном (у изборној години) церемонија обиљежавања завршетка и/или почетка јавних радова финансираних из јавног буџета.
- 12) Спријечити размјену мјестā и потенцијалну трговину мјестима у бирачким одборима између политичких субјеката јавном објавом имена и презимена свих чланова бирачких одбора са назначеном припадношћу политичком субјекту испред којег су именовани, и то одмах након именовања у бирачки одбор те поново најкасније 5 дана прије дана одржавања избора.
- 13) Прописати да се, осим чланова бирачких одбора, санкционишу политички субјекти испред којих је то лице именовано у бирачки одбор уколико се утврди да се крше одредбе Изборног закона по налогу политичког субјекта.
- 14) Омогућити расписивање ванредних избора са мандатом у трајању од четири године.
- 15) Посветити посебну пажњу критеријумима стручности и искуству у изборним процесима при именовању и потврђивању чланова локалних изборних комисија.
- 16) Обезбиједити континуирану обуку локалних изборних комисија у циљу веће ефикасности њиховог рада у изборном периоду, и направити темељне измјене и конкретна унапређења по питању обуке чланова бирачких одбора.
 - Тестови знања за чланове бирачких одбора морају бити спроведени од стране независних лица из ЦИК-а, а не од стране страначких колега из ГИК-а, као до сада (манипулације са тестовима су широко распрострањене)
- 17) Прописати строже казне за чланове бирачких одбора када се утврди да за разлику од њиховог теста знања (гдје долази до честог манипулисања), њихови поступци као и приговори против њих указују на то да нису упућени у правила спровођења избора.
- 18) Технички унаприједити израду копија образаца са збирним резултатима да би исте биле читљиве, те их јавно постављати на бирачко мјесто након завршетка свих процеса на бирачком мјесту како је и прописано.
- 19) Да би се спречило стварање фиктивних политичких субјеката, прикупљени потписи подршке за регистравање политичких субјеката морају бити пребачени у електронску форму — која ће бити доступна свим гласачима преко странице ЦИК-а како би могли извршити претрагу и провјерити: а) да ли је неко кривотворио њихову подршку; и б) да ли су иста лица пружила подршку већем броју политичких субјеката, што законски није дозвољено). [ово рјешење се користи у Црној Гори].
- 20) Тренутно само предсједници бирачких одбора имају право да зову полицију да интервенише на бирачком мјесту. То право треба проширити и на остале чланове бирачког тијела, посматраче и политичке субјекте, да би се независни посматрачи и искрени чланови бирачких одбора могли заштитити од физичких напада чланова узурпираних бирачких одбора и узурпираних посматрачких тијела.

Нека буде борба непрестана, нека буде што бити не може — ДО КОНАЧНЕ ПОБЈЕДЕ!